

1958
МАЙ
17
СУББОТА
№ 97 (4067)

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИНЧ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫНЧ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
НЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИН, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫН
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ НЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИН ОРГАНЫ

Өртээ 20 коп.

Совет Эвилелиниң болгаш Каттышкан Араб Республиканың улустарының кылымын митингизин (1 арын).
Ушкү кылымал совет эдеринчини салып үндүргениниң дугайында СЭТА-нынч дынадымы (1 арын).
Областың ховуларында (1 арын).
«Улустар аразында тайбынны быжыглаары дээш» делегейинч Ленинчи шаңналын чогаалчы болгаш хөй-ниитичи аймакчы Н. С. Тихоновка тывысканы (1 арын).
СЭНП ОБКОМУНУН БЮРОЗУНДА, ОБЛ-КУУСКОМДА БОЛГАШ ВЛКСМ ОБКОМУНДА: Сүт саалдазының талазы-биле шилчири Кызыл туктарны тыпсыр дугайында (1 арын).
Делегейинч социалистик системаның мөөн солгаары тилгелдерининч үндешинч—марксичи-ленинчи партияларынч чангыс өвөң болгаш сырынч каттыжымшыкында (2—3 арыннар).

Х. Борбай-овол.—Агитатор И. Сергеев (3 арын).
С. Серин-овол.—Бедээ Советтеринч социалистик чарыкында удурутпааны күштелдирер (3 арын).
Чонунч кадын дөөш ак-сеткилдиг баралгаар (3 арын).
Алжирде байлал (4 арын).
Францияның Коммунистик партиязының ТК-зының Политбюрозунуң аймагырым (4 арын).

НИИТИНИНЧ ЧЕМНИНЧЛГЕ ЧЕРЛЕРИНИНЧ АЖЫЛЫН БЕДИК ДЕНЧЕЛЧЕ

— Столовая азы чайнаа бүртүгү азынч экижидери повар, чем дамчызы, буфет аргелевчи, анык бүртүгүлүк хамаарыш. Мынганш, чеменичилеринч херегелеринч чедишкенинч хандырары бүгү коллективтинч дем-катышкан чүтүлүгү күш-ажылының түнелинде чедиш алынар—ден Кызыл горлозунуң № 4 столовазының улуг повары эш Е. Мацкевич чугаалап турар.

Уз столовазынч бүгү ажилдакчылары дем-катыштыгы, лайыктыг ажилдашышан, ниитинч чеменичилеринч беди денелче көдүрчү шыдааныр. Столова бүдүрүлгө планын апрель айда 104 хуу кыдыр хуусаа бетинде ажур күөстөгөн. Мында белеткеп турар чеменичилер ассортментинч көвүдөр, шынары экижөөн, чеменичилеринч хандырарының культураның беди. Ол столовазынч директору эш Киселева ажилдакчы бүртүгүнч харысалагызын бедирилче, чеменичилеринч негелелеринч дынааныр дөү-биле элдек көөр чорукчу оларынч аяккаларинче, столовага азы-шөврийнч шынары салгырыче. Продукция аймак баш бүртүгүлүк белеткөрүнч, беди көрүгүлүк дөөш социалистик чарыкты коллективтинч жекигинеринч ортузунга калбартырычыче кол күчөөнгейинч угуандыр турар.

Столовая ажилдакчыларының бүдүрүлгө хурдадары беди денелче өртүнч, ажилда дуржулга солчугааның негелеринч, чеменичилеринч илеретпешан, оларынч шийтирилч ажилдарының, азынч айланып турар. Ажилдакчыларының мергешкенинч бедирилче, чеменичилеринч азынч беди денелче күөдөдир болгаш шынарынч экижидеринче хүн бүртүгүнч күчөөнгейинч горло, райполар, сельполар, райкооптар баштаар черлеринч угуандырар ажурлар.

— Беди мергешкенинч поварларынч, оларынч дузалакчыларынч, чем дамчыларынч, буфет ажилдакчыларынч өвөрдил белеткөөр кемчелеринч боттандырычы-биле чергелештир, ам ажилдап турарларынч мергешкенинч оларынч бүдүрүлгөнч чарыктырбайнч соксаа чокка бидилери аргелек чугула. Чеменичилеринч ажилынч беди денелче тургузарына профсоюзиле ортанышканынч хөй-ниитичи контролдерларынч болгаш столовага комитетларынч улуг ролду ойнаар хууздөгелгил. Чамдык столовааларда, чайнааларда болгаш буфеттерде саналдар база комундалар дептерлеринч чедир үнелеп көрбөс, хереке албас чорукту мөөн солгаар шалчач-лаа бодуруп болбас.

Ниитинч чеменичилеринч черлеринч четкизинч калбартыр, чаа-чаа столовааларынч, чайнааларынч, ылангыч улуг колхозтарынч төптенириге ажилдар, чакы болгаш чайгы үслерде көдө ажил-шичилеринч ортузунга ниитинч чеменичилеринч үлөргил ортанышканынч дугайында айтыртыларынч райполар, сельполар болгаш райкооптар баштаар черлеринч хандыр өөренип көргөш, шийтирилч көөр ажурлар.

Совет Эвилелиниң болгаш Каттышкан Араб Республиканың улустарының найыралиның митингизин

Каттышкан Араб Республиканың Президентинч Гамаль Абдель Насер ССРЭ-нинч Дээди Советинч Президентинч болгаш ССРЭ-нинч Министрлер Чөвүлелиниң чалаанынч бугаар Совет Эвилелинге ийи ажим негел болган. Найыралчы араб куруунунч өскө-даа күргүнч ажилдакчылары-биле кады ол ССРЭ-ге аян-чорук кылган. АР-нинч улустарынч талалачилеринче совет экижилер чер болганга сеткилдиг ийи хандызында чымыг хүдөөн азымышканынч көргүскөн.

Май 15-те Кремльге өвүрчүгү ужурашканынч болган. Ажилчынар, өртөлөнч, культураның ажилдакчылары, Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флорунуң дайчылары, студенттер, Каттышкан Араб Республиканың Москваның дээди өвөрдиле черлеринде өөренип турар аныяктары аңа чымылганар. Чылганнарынч аразында ССРЭ-нинч болгаш РСФСР-нинч Дээди Советтерининч депутаттары, ССРЭ-нинч министрлери, даштык дипломаттар, совет болгаш даштык журналистер, хурра-шажының төлөөлчилери база турган.

Каттышкан Араб Республиканың Президентинч Гамаль Абдель Насер, АР-нинч өскө-даа күргүнч ажилдакчылары, а ол аймак эштер К. Е. Воронцов, Н. Г. Игнатов, Ф. Р. Козлов, А. Н. Микоян, Н. А. Мухометов, М. А. Суменов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, А. Н. Косыгин президентуга кеступ келгиле Кремльдинч Улуг ордузунга митингиз адыш чаксаашканынч чангылынып үнгөн.

Ажилчы чоннар депутаттарының Москва хоорай Советининч куускомунуң даргазы Н. И. Бобровнико митингизинч ажилтизи. Бирги подципниң завудунуң мастери Н. В. Перов, химия өртөлмөрининч доктору, Москваның нефть институтунуң профессору И. М. Паушкин митингизге чүве чугаалааннар.

СЭНП ТК-нынч Бирга секретары болгаш ССРЭ-нинч Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущев ийерге кеступ келгиле чымылганар димитингиз адыш чаксаашканынч-биле утказан, ол аңа чүве чугаалаан.

Оң соонда Каттышкан Араб Республиканың Президентинч Гамаль Абдель Насерге сөс берген. Каттышкан Араб Республиканың баштыкчызынч митингизинч киржекчилеринч ийи байыр чедиргенер.

Ушкү совет кылымал эдеринчини салып үндүргениниң дугайында СЭТА-НЫНЧ ДЫНАДЫ

Делегейинч геофизиктиг чылымынч программанынч бугаар 1958 чылдынч май 15-те Совет Эвилелинге Черинч кылымал ушкү эдеринчини салып үндүрген боттандырган.

Кылымал эдеринчини салып үндүргениниң соругазы болза, атмосфераның үстүкү кылымында болгаш өртөлмөниңч делгенинге өртөл талазы-биле шийчилел ажилдарынч чорудары болур.

Эдеринчи болза, экваторга хамаарыштыр ийденчөө 65 градус болуп бодунуң ортунче үнгөн.

Баштайгы мезгелери бугаар алырга, эдеринчинч оруунуң черинч кырында беди—1880 км, Черинч долганыр эдеринчинч бир дөскөлөрүнч үез—106 минута.

Эдеринчи болза, оку ал чедирген ракетаның алжырым берген болгаш ол ракета оон чокка орута ужуруп чоруп турар.

Ушкү кылымал эдеринчи Москва хоорайныңч районунуң кыры-биле майынч 15-те Москва шагы-биле 13 шах 41 минута турда муруну-барыны таладан сонгуч-чөөн талае угулду ужуруп өртөн.

Черинч ушкү совет кылымал эдеринчини конус хандыр болгаш оң дөзүнүң диаметри 1,73 метр, уштунуп үнүп келген антенналарының кемчөөлүнч саншак беди 3,57 метр болуп турар.

Эдеринчинч деңизинч—1327 кг, оон иштинде өртөл-шичилел ажилы чорудар аппаратураның, радио-кемчөөлө апаратураның болгаш электри хандыр-ылгазынч деңизинч—968 кг. Бодунуң оруунуң дургузунда мөөн алаанынч шийчилел ажилдарынч чорудуп болур аппаратураның эдеринчинде тургускан.

- үстүкү кылымында атмосфераның башымшыкынч болгаш составын,
- аай отталгалык ионнарның чыгымышкынч,
- эдеринчинч электриктиг окталгызынч кемчөөлүнч болгаш Черинч электри-статистик шөлүңүңк кыдыр күштүүн,
- черинч соранжылыг шөлүңүңк кыдыр күштүүн,
- хүнүнч воркусуларынч хеределешкенинчч кир бидилыны,
- өртөлмөниң баштайгы хеределешкенинч систем болгаш азы-бүрү өскөрүлөрүнч, өртөлмөниң хеределешкенинчине фотоннарныч болгаш аар адроннарныч хуваалдызын,
- микрометеорологынч,
- эдеринчинч иштинде болгаш даштында температураның, мындыг шийчилел ажилдарынч чорудар.

Эдеринчинч улуг бедиңе көдүрүп үндүр бергени хеределешкенинч дузалакчымы-биле азынч хөй геофизиктиг база физиктиг айтыртыларынч өөренип көөр арганы көрдүнгөн программа бөөр.

Чер кырында дамылап турар станцияларже өртөл талазы-биле хайгаарларынч мезгелеринч дамчыдып бөөри-биле беди шийтирелечин аргамыг хөй каналдык телеметрияныч системаны эдеринчинде тургускан.

ОБЛАСТЫНЧ ХОВУЛАРЫНДА

Кур чери ажиллап эгелээн	ЧАСКЫ ТАРЫЛГАНЫНЧ МАЙ 15-ТЕ МЕДЗЗЗИ ХУУ-БИЛЕ.		
	Районнар	Шупту чажыл тарааны	Оң иштинде: тараа культурулары кызыл-тас
Улуг-Хем районунч «Эйлиг-Хем» колхозунуң дөвөскөөри Дөстек деп чер колхоз суурунда 20 километр кире ыраа. Анаа мурунда хуу аалдар чаллап чорван. Ол чер сөөгү үеде колхозтуң шөөр малының кышкы, чайгы олары аларган.	Сүт-Хал	92,1	107,4 107,5
Бо чылдынч чакы тарылгазынч өгөзгөн колхозчуларынч ниити хуралы Дөстектинч ортаа үезинде кур черге үш чүгү тарааны шөөндө кыдыр тарым деп шийтирилээн. Ам колхоз мында 52 га черин чарып, кызыл-тас, сула, чинге-тараа культуруларынч тараан.	Чөөн-Хемчик	90,8	110,9 122,8
Болж Демир-Сугун кур черлеринге 150 гады база тараан.	Чаа-Хал	90,4	105,7 108,3
	Тес-Хем	87,6	104,1 137,5
	Эрзин	86,0	100,0 97,3
	Биш-Хем	80,1	101,4 105,8
	Бай-Тайга	77,0	101,4 101,6
	Баа-Хем	74,5	89,2 102,1
	Барымын-Хемчик	73,8	102,3 119,4
	Таанды	73,5	92,5 108,4
	Улуг-Хем	51,9	65,3 85,1
	Өвүр	48,4	92,0 132,2

Таны районунч Кочетов көдө Советте Сталин аттыг колхозтуң таралжылары болгаш Бай-Хал МТС-тинч № 5 трактор бригадалы (бригадир эш Захурдаев) бедиң бүдүрүкчүлүг ажилдап, Онгар-Ховута 1100 га кызыл-тасты майынч 9-та тарып доозар хүдөөлөгил тургаш, ол бугаар күөстөкөнөр.

Чурукта: тракторист Петр Ураковт Онгар-Ховунуң тараанынч чаштырып, сөөгү дескенинч кылып көр чорургу. Алаанда колхозта хову бригадир эш Ойдулааның (салагай талазында) бедиң бүдүрүкчүлүг ажилдап дөөш Ураковка байыр чедирип турары.

«Улустар аразында тайбынны быжыглаары дээш» делегейинч Ленинчи шаңналын чогаалчы болгаш хөй-ниитичи ажилдакчы Н. С. Тихоновка тывысканы

Май 14-те Кремльге, Свердлов заңдык совет хөй-ниити ажилдакчызы, Тайбынны камгалаарынч совет комитетининч даргазы чогаалчы Н. С. Тихоновка «Улустар аразында тайбынны быжыглаары дээш» делегейинч Ленинчи шаңналын тывыскан.

Шаңнал тыпсырынынч бугула байырында найысалазынч бүдүрүлгө черлерининч мураакчылары, өртөлмөниң, культураның болгаш уран-чүтүлүг ажилдакчылары, Тайбын камгалаанынч совет комитетининч, ССРЭ-нинч аныяктар организациаларынч комитетининч төлөөлчилери, даштык алычылар, совет болгаш даштык журналистер келгенер.

Байырыг хуралды делегейинч Ленинчи шаңналарынч талазы-биле комитеттинч даргазы академик К. В. Скобелевич ажилтизи.

Лауреаттынч ажил-чорудугазынынч дугайынч чугаалапшыла, академик Скобелевичинч окулалар дөдөлгөзүнч болза, тайбынч талаагычтарынч шийчөөшкенинч ССРЭ-нинч радио-техниктиг болгаш дурманнап көөр хеределешкенинч делегейинч тускай станциялар боттандырып турар.

Эдеринчинч хайгаар шийчилерин, өртөл талазы-биле мезгелери оон хүдөөп алырынч болгаш оң дугалаанга оруунуң улаангышынынч текчөөп өвөр радио-техниктиг болгаш дурманнап көөр хеределешкенинч делегейинч тускай станциялар боттандырып турар.

Эдеринчинч улаангышканынч дугайында радио-телеметрияныч станциялардынч алынып турар мезгелер тускай машина хеределешкенинч дузалакчымы-биле ажилдакчыны кыдынар, астрономиктиг чангыс аай шапка оларынч дүштүр кирген турар болгаш түнел-санаар төлө кырыла шугунары-биле чорудуп турар.

Өртөл талазы-биле азы-бүрү станциялардынч түнел-санаар төлө кирип турар кемчөөшкенинч информацияларынч тускай машиналарынч дузалакчымы-биле дүргөн хөдөлөр электроннуң санала машиналарынч кырып болгаш ол машина эдеринчининч оруунуң кол-көдөзүлүлери толдоргалар база астрономиктиг таблицазынч (эфемеридия) санап кылып. Хөй сангы дурманнап-харагалдар черлер, астрономиктиг обсерваториялар, радиоплутар болгаш радио сонугурачылар эдеринчинч хайгаар шийчилеринч киржил турар.

Эдеринчи болгаш ону оруунуң түдүрү чедирген ракета үнүп орар болгаш азып бар чыдар хүнеринч хеределешкенинч көстүр.

Черинч кылымал ушкү совет эдеринчинч—атмосфераның үстүкү кылымында өртөл талазы-биле калбас шийчилел ажилдарынч чорударына болгаш өртөлмөниңч делгенинге өөренип көөргүнч чаа чаа боду турар, база ол болза, совет өртөлмөниңч делегей өртөлмөниңч улуг салымынынч болур.

Эдеринчи болгаш ону оруунуң түдүрү чедирген ракета үнүп орар болгаш азып бар чыдар хүнеринч хеределешкенинч көстүр.

Черинч кылымал ушкү совет эдеринчинч—атмосфераның үстүкү кылымында өртөл талазы-биле калбас шийчилел ажилдарынч чорударына болгаш өртөлмөниңч делгенинге өөренип көөргүнч чаа чаа боду турар, база ол болза, совет өртөлмөниңч делегей өртөлмөниңч улуг салымынынч болур.

СЭНП обкомунуң бюрозунда, облкуускомда болгаш ВЛКСМ обкомунда Сүт саалдазының талазы-биле шилчири Кызыл туктарны тыпсыр дугайында

Инектеринч сүткүч продуктулуун бедири дөөш районнар, колхозтар болгаш фермалар аразында социалистик чарыктынч чөрүп турарынч 1958 чылдынч май 1-де байдал-биле чугаалап көргөш, СЭНП обкомунуң бюрозунуң, облкуускомунуң, ВЛКСМ обкомунуң бюрозунуң дем-катышканынч болгаш ийи бүртүгүлүк сүт саалдазынч болгаш күргөсүтүп сүт саалдазынч талазы-биле дөдөлгөзүнч болгаш түнелдеринч Биш-Хем, Току районнарнынч колхозтарынч, Чөөн-Хемчик районунч Ленин аттыг, Биш-Хем районунч Ленин аттыг, Улуг-Хем районунч «Күш-ажылдыг хову» колхозтарынч, Биш-Хем районунч «Кызыл тараачын» колхозунуң Туран, Таанды районунч «Революционныч чалбыжы» колхозунуң Марачева, Биш-Хем районунч «Хадын» колхозунуң Хадын, Ленин аттыг колхозунуң Тарлаг сүт-бараан фермаларынч чедип алганнар.

Оң-биле кады чамдык районнарнынч болгаш ажил-агыйларынч удуруткучулары сүт бүдүреринче чөвүгү күчөөнгейинч салбайн турарынч түнелдинде азынч хөй районнарда, колхозтарда болгаш фермаларда апрель айда сүт саалдазынч дугаа кудулаан деп демделгөөн. Чажээ, өртөл чылдынч бо-ла үези-биле дөдөлгөзүгү Каз-Хем районунч колхозтарынч 95,3 кг, Тандыныч—61 кг, Сүт-Халдуң—30,8 кг, Тес-Хемнинч—25,7 кг, Эрзининч—29,1 кг, Улуг-Хеминч—19,6 кг өвөөсү сүтү сагганнар. Өскө-даа азынч хөй районнарнынч чамдык колхозтары болгаш фермалары сүт саалдазынч база кудулактаннар.

СЭНП обкомунуң бюрозунуң, облкуускомунуң болгаш ВЛКСМ обкомунуң чүвөшкөнү болгаш ажил-агыйларынч удуруткучулары сүт бүдүреринче чөвүгү күчөөнгейинч салбайн турарынч түнелдинде азынч хөй районнарда, колхозтарда болгаш фермаларда апрель айда сүт саалдазынч дугаа кудулаан деп демделгөөн. Чажээ, өртөл чылдынч бо-ла үези-биле дөдөлгөзүгү Каз-Хем районунч колхозтарынч 95,3 кг, Тандыныч—61 кг, Сүт-Халдуң—30,8 кг, Тес-Хемнинч—25,7 кг, Эрзининч—29,1 кг, Улуг-Хеминч—19,6 кг өвөөсү сүтү сагганнар. Өскө-даа азынч хөй районнарнынч чамдык колхозтары болгаш фермалары сүт саалдазынч база кудулактаннар.

СЭНП обкомунуң бюрозунуң, облкуускомунуң болгаш ВЛКСМ обкомунуң чүвөшкөнү болгаш ажил-агыйларынч удуруткучулары сүт бүдүреринче чөвүгү күчөөнгейинч салбайн турарынч түнелдинде азынч хөй районнарда, колхозтарда болгаш фермаларда апрель айда сүт саалдазынч дугаа кудулаан деп демделгөөн. Чажээ, өртөл чылдынч бо-ла үези-биле дөдөлгөзүгү Каз-Хем районунч колхозтарынч 95,3 кг, Тандыныч—61 кг, Сүт-Халдуң—30,8 кг, Тес-Хемнинч—25,7 кг, Эрзининч—29,1 кг, Улуг-Хеминч—19,6 кг өвөөсү сүтү сагганнар. Өскө-даа азынч хөй районнарнынч чамдык колхозтары болгаш фермалары сүт саалдазынч база кудулактаннар.

СЭНП обкомунуң бюрозунуң, облкуускомунуң болгаш ВЛКСМ обкомунуң чүвөшкөнү болгаш ажил-агыйларынч удуруткучулары сүт бүдүреринче чөвүгү күчөөнгейинч салбайн турарынч түнелдинде азынч хөй районнарда, колхозтарда болгаш фермаларда апрель айда сүт саалдазынч дугаа кудулаан деп демделгөөн. Чажээ, өртөл чылдынч бо-ла үези-биле дөдөлгөзүгү Каз-Хем районунч колхозтарынч 95,3 кг, Тандыныч—61 кг, Сүт-Халдуң—30,8 кг, Тес-Хемнинч—25,7 кг, Эрзининч—29,1 кг, Улуг-Хеминч—19,6 кг өвөөсү сүтү сагганнар. Өскө-даа азынч хөй районнарнынч чамдык колхозтары болгаш фермалары сүт саалдазынч база кудулактаннар.

СЭНП обкомунуң бюрозунуң, облкуускомунуң болгаш ВЛКСМ обкомунуң чүвөшкөнү болгаш ажил-агыйларынч удуруткучулары сүт бүдүреринче чөвүгү күчөөнгейинч салбайн турарынч түнелдинде азынч хөй районнарда, колхозтарда болгаш фермаларда апрель айда сүт саалдазынч дугаа кудулаан деп демделгөөн. Чажээ, өртөл чылдынч бо-ла үези-биле дөдөлгөзүгү Каз-Хем районунч колхозтарынч 95,3 кг, Тандыныч—61 кг, Сүт-Халдуң—30,8 кг, Тес-Хемнинч—25,7 кг, Эрзининч—29,1 кг, Улуг-Хеминч—19,6 кг өвөөсү сүтү сагганнар. Өскө-даа азынч хөй районнарнынч чамдык колхозтары болгаш фермалары сүт саалдазынч база кудулактаннар.

СЭНП обкомунуң бюрозунуң, облкуускомунуң болгаш ВЛКСМ обкомунуң чүвөшкөнү болгаш ажил-агыйларынч удуруткучулары сүт бүдүреринче чөвүгү күчөөнгейинч салбайн турарынч түнелдинде азынч хөй районнарда, колхозтарда болгаш фермаларда апрель айда сүт саалдазынч дугаа кудулаан деп демделгөөн. Чажээ, өртөл чылдынч бо-ла үези-биле дөдөлгөзүгү Каз-Хем районунч колхозтарынч 95,3 кг, Тандыныч—61 кг, Сүт-Халдуң—30,8 кг, Тес-Хемнинч—25,7 кг, Эрзининч—29,1 кг, Улуг-Хеминч—19,6 кг өвөөсү сүтү сагганнар. Өскө-даа азынч хөй районнарнынч чамдык колхозтары болгаш фермалары сүт саалдазынч база кудулактаннар.

СЭНП обкомунуң бюрозунуң, облкуускомунуң болгаш ВЛКСМ обкомунуң чүвөшкөнү болгаш ажил-агыйларынч удуруткучулары сүт бүдүреринче чөвүгү күчөөнгейинч салбайн турарынч түнелдинде азынч хөй районнарда, колхозтарда болгаш фермаларда апрель айда сүт саалдазынч дугаа кудулаан деп демделгөөн. Чажээ, өртөл чылдынч бо-ла үези-биле дөдөлгөзүгү Каз-Хем районунч колхозтарынч 95,3 кг, Тандыныч—61 кг, Сүт-Халдуң—30,8 кг, Тес-Хемнинч—25,7 кг, Эрзининч—29,1 кг, Улуг-Хеминч—19,6 кг өвөөсү сүтү сагганнар. Өскө-даа азынч хөй районнарнынч чамдык колхозтары болгаш фермалары сүт саалдазынч база кудулактаннар.

СЭНП обкомунуң бюрозунуң, облкуускомунуң болгаш ВЛКСМ обкомунуң чүвөшкөнү болгаш ажил-агыйларынч удуруткучулары сүт бүдүреринче чөвүгү күчөөнгейинч салбайн турарынч түнелдинде азынч хөй районнарда, колхозтарда болгаш фермаларда апрель айда сүт саалдазынч дугаа кудулаан деп демделгөөн. Чажээ, өртөл чылдынч бо-ла үези-биле дөдөлгөзүгү Каз-Хем районунч колхозтарынч 95,3 кг, Тандыныч—61 кг, Сүт-Халдуң—30,8 кг, Тес-Хемнинч—25,7 кг, Эрзининч—29,1 кг, Улуг-Хеминч—19,6 кг өвөөсү сүтү сагганнар. Өскө-даа азынч хөй районнарнынч чамдык колхозтары болгаш фермалары сүт саалдазынч база кудулактаннар.

СЭНП обкомунуң бюрозунуң, облкуускомунуң болгаш ВЛКСМ обкомунуң чүвөшкөнү болгаш ажил-агыйларынч удуруткучулары сүт бүдүреринче чөвүгү күчөөнгейинч салбайн турарынч түнелдинде азынч хөй районнарда, колхозтарда болгаш фермаларда апрель айда сүт саалдазынч дугаа кудулаан деп демделгөөн. Чажээ, өртөл чылдынч бо-ла үези-биле дөдөлгөзүгү Каз-Хем районунч колхозтарынч 95,3 кг, Тандыныч—61 кг, Сүт-Халдуң—30,8 кг, Тес-Хемнинч—25,7 кг, Эрзининч—29,1 кг, Улуг-Хеминч—19,6 кг өвөөсү сүтү сагганнар. Өскө-даа азынч хөй районнарнынч чамдык колхозтары болгаш фермалары сүт саалдазынч база кудулактаннар.

СЭНП обкомунуң бюрозунуң, облкуускомунуң болгаш ВЛКСМ обкомунуң чүвөшкөнү болгаш ажил-агыйларынч удуруткучулары сүт бүдүреринче чөвүгү күчөөнгейинч салбайн турарынч түнелдинде азынч хөй районнарда, колхозтарда болгаш фермаларда апрель айда сүт саалдазынч дугаа кудулаан деп демделгөөн. Чажээ, өртөл чылдынч бо-ла үези-биле дөдөлгөзүгү Каз-Хем районунч колхозтарынч 95,3 кг, Тандыныч—61 кг, Сүт-Халдуң—30,8 кг, Тес-Хемнинч—25,7 кг, Эрзининч—29,1 кг, Улуг-Хеминч—19,6 кг өвөөсү сүтү сагганнар. Өскө-даа азынч хөй районнарнынч чамдык колхозтары болгаш фермалары сүт саалдазынч база кудулактаннар.

СЭНП обкомунуң бюрозунуң, облкуускомунуң болгаш ВЛКСМ обкомунуң чүвөшкөнү болгаш ажил-агыйларынч удуруткучулары сүт бүдүреринче чөвүгү күчөөнгейинч салбайн турарынч түнелдинде азынч хөй районнарда, колхоз

Делегейниң социалист системаның моон соңгааргы тиелелгелериниң үндөзүн — марксисчи-ленинчи партияларның чагыс эвинде болгаш сырый каттыжышкынында

(Төңүзү).

пүрү болгаш түдүгү эргелеп башкарыны өдө тургузар талазы-биле, колхоз тургузуун улам ынай хөгжүдөр болгаш МТС-терин өдө организаастаар, профсоюздериниң, комсомолдун болгаш хөй-интинин өскө-төө мөссалит организаастарының ролун беддер талазы-биле бистин чуртувуса сөөлү чыдарынын тургузуна боттандырылган хемчегдер болза, социалист демократиянын хөгжүдөзүнө чугула үе-чада болур, социализм болгаш коммунизм тургузуушунун дуржулазын байдыт, марксизм-ленинниң эртинелинде чугула салынышкан болуп турар.

Амгы үенде байдалында коммунист болгаш ажалчы партия бүрүзүнө эң чугула чүгө болза, делегейни бүгү-лө коммунист шимчөөшүнн, марксизм-ленинниң үндөзү болгаш социализмниң херөө дөш демиселдиң дуржулазын түндөз болгаш сорулгаларын тодаргайлап программа болур документтерин оң канчаар көрүнүш дугайында айтырып болур. Делегейниң социалист болгаш капиталист ий системаларга, ий лагерге чарыган амгы үеде делегейниң коммунист шимчөөшүнн, марксизм-ленинчи партия бүрүзүнө сорулгаларын тодаргайлап программа болур документтерин оң канчаар көрүнүш дугайында айтырып болур.

Совет Эвилелиниң Коммунист партиянын ап көргө, марксизм-ленинниң тугула шынчы о партия социалист лагерин, делегейниң бүгү коммунист шимчөөшүнн улам ынай сырый каттыжтырар дөш демиселдиң келгелер болгаш моон соңгаар-да демиселдиң апар.

Революционга болгаш догматизмге үдүр эштеп чок демиселди чөртүтүшкөн, марксисчи-ленинчи теорияны арыг-шевер чоруун камгалышкан, бунуң хурээниң сырый каттыжтырбышаан, аду-үндөзүшкөн бүгү чурттарны ажалчы чоннарын сырый каттыжтырбышаан, коммунист болгаш ажалчы партиялар бунуңгаар шимчөөшүнн өргүтүшкөн ажалчы эртерлер, тайбынчи, демократияны, социализмни херөө дөш демиселге чар-чар тилелгелерин чедип алырлар.

(«Правда» солундан).

АГИТАТОР Х. СЕРГЕЛЕН

Сүт-Хөл районун «Коммунист» колхозта партия эге организаация коммунит эш Хуваалыг Диниевич Сергеленди колхоз төвүндө 30 километр ырас-Чечектиг хемде малчыларга агитатор кылдыр бижылган. Агитатор малчыларга чүгө агитаторлар авес, харын малчыны база эмнеп чөртү турар. Колхоз баштаар чери аңа тускай ээтти бижылган берген. Ол, малчыларга баарда оларның чагыткан солундарын, журналдарын, чагааларын болгаш бунуң маң эинер аны-бүрү эинерин аш алаш барып турар.

— Колхоз төвүндө ирак, даглар аразында чурттан турар-да болу-вуса колхозчусу каңдыг-каңдыг ажалдыр хайныгыш, кымыр эя, кымыр багай ажалдып турарын, районда, областа, бистин улуг Терзон чуртувуса болгаш бүгү делегейде чүгө болуп турарын билип аш турар бис. Бу дугайын бистин агитаторуус эш Сергелен үргүчү тааныштырып, чагыткан солундарыны-высты экип берип турар. ССРЭ-нин Дюди Советиниң бирги сессия-зынын, партиянын болгаш чазак-тың өскө-дө чугула шимтирлерин эки билип алган бис. Бистин агитаторуус чүгө агитаторлар чөртүр эе, харын малды база эмнеер, мал ажалын эки билди, оларларны болу-биле эрпип көөр, малды канчаар оларлардыр, оң чаш төдүн канчаар оруктуруп эстүрер дугайында зоо-ветеринардык сургаала сүмелерин бисте үргүчү чугаала берип турар киж чүе—деп, муракчы кадарчы эш С. Самыя чугаалаан.

— Бар авес агитатор киж сөзүнүнүн, журналдарын чаш номерлерин, номерны номчувса болза, кижилерге чугаала бөр чүе тымырбас бөр чүе. Мөөк кол даяр чепсөө солуннар, журналдыр болуп турар. Мынчанга мен элээл ий чагалгаларын, оң иштинде «Шин» солуну, «Агитаторунуң блокнотун» база өскө-дө солуннар-ы, журналдарын чагыш алган номчуп турар мен—деп, агитатор эш Сергелен чугаалап турар.

Агитаторларын семнарларында, төвүлдү хуралдарында ол кажал-да чыдып калбас, райондан азы область төвүндө келген лекторлар-ның лекцияларына болгаш плет-

Хойжунун чедишкени улам өзүп турар

Бай-Тайга районун «Найрал» колхозунун ажал хойжуу Сымчааның хой ажалында чедишкени чыл-бүрү улам өзүп турар. Ол үш чыл иштинде илтиниң хой малын каража чокка каларып турар. Баштайгы чымына 350 кыс дөтпелерни хур кыш ажырыбшаан, оларның бирээнден-не 1,6 кг дүктү алган. Илги чымына ол дөтпелер улуг хойлар болган. Шунту 340 хойдан 357 хураганны ап, бир хойдан-на 2 кг дүктү алган. Бө чымын 300 төрөн хойлардан 318 хураганары алган Хой бүрүзүндө 2,5 кг дүктү кыргып алып сорулгалы салган.

Сымчаан хой ажалында үр болбаан-да болза, оң ажалынын түнели мындыг магалык болуп турарынын журу чүдө дөш, хамыктын мурунуна бунуң хураган ажалынын харысалгазын оң мөдө-дөп билгенине. Мынчанга ол хойларын чагы үеде эки семитриң, кышпа улур немелде чөмөр-нү бөдү бөлөтөп, кыштын берге үеинде хойларны ажаалдаан, олардымшыкынын организаастарына мөтөг чок ажалдып турар.

Хойжу Сымчааның өг-бүдүн өрткөн чымын ажалдап алган 1500 ажал күш-чүнгө 5000 хире өбөлү. 3 тонна тарааны болгаш немелде төлөвир кылдыр 9 хураган-чарын алган.

С. АДЫГ.

Быгаа ажаакчы

Эрин районун «Чаа орук» колхозунун быгаа ажаакчыны Чор-баа дөрт чыл ажалдаан. Амгы үеде ажаакчыда 36 быгаалар семс, күштүг доруктуп турар.

Быгааларында хүндө ол көк си-генден аңгыда сула далганы болгаш сүттү үш катап немей берип турар.

Т. ДОНДУПЕЯ.

Кызымак хойжу

Өвүр районун «Торгалыг» колхозунун хойжуу эш Ийяа илтинин мал ажалын хөгжүдөр дөш тымыр ажалдып турар, бунуң күзү-биле чымыг кажааны, база чуртталга бажынын түдүп алган. Эрткен чымын 0,5 гатар тузаны тарааш оон-биле хойлар-ны кыжын, чызын чөмөрнү бел-ген. Ол болуңуң бөлөтөп алган нотаан сиген-биле хураганарын, база чөмөрнү турган. 284 төрөн хойдан 285 хураганны ол менди доруктуруп турар.

Т. ТОРЖУ.

Чаагларда өшкүлөр

Сүт-Хөл районун «Адан-Маалдыр» көдө ажал-аңгы артелинде 6010 баш өшкүлөр менди ажал-тыннып турар. Өшкү кадарчылары өшкүлөрдүн чаагларда организа-стык олардып турар.

Балдарчыларын илтинде эш Херба төрөн 215 өшкүлөрдүн 224 ажалын, эш Шыгыш-оол 180 өшкүлөнүн 187 ажалын менди алганнар.

Н. ДАДАР-ООЛ.

Чонун кадын камгалары—эмнеге ажалдаачыларынын хүндү-дүг болгаш харысалгалыг хүдөөлгөн. Олардан кымыр-ла ол чагай сорулгаларын ак-сеткилдиг күүсөдүп, чонун кадын дөш мө-гач-шылга чокка бараалган турар болур, оларның дугайында чагай адал чөртүп турар. Бим багай ажалдып турар болур, чон олар-нын ажалында чөмөстөрүн илти-биле шүтүмчүдөр. Мынчанга эм-неге ажалдаачыларынын талазы-биле чагаалар редакцияга база-ла эвөөш авес көп турар. Маана олар-нын чамгыларын доңдул көрө-дө-дөр.

Бай-Тайга районун «Тилел» колхозтан Р. Салчаным бажыны: —Анна Чеснякова Тывага сес чыл мурунда келген. Ол ам бистин колхозта эмнеге салбырның эргелекчиси. Аны ам тывалар чү-гаалап орла тывалар-биле дөмөй-лө. Оң ол чорду чон аразында ажал-лаарына көңүл таарымчалыг. Эм-неге салбырына келген ажалы кижилерин ол кичөөнтейлг шим-чиң, оларны эзелке чымчыл-биле хүлээп ал турар. Кантыр-бир киж ажалы бөргө, оң бажынында до-роан чөдө берген турар. Болхотун иракта турар малчыларында ол база бө-дө чөдө бөр. Чокта чаа суурдан чөдөр ажал километр ирак тайгага турган кадарчы Шөк-бүдүлү кадай ажалы бөргө, бир хонур чораш келген.

Оң-биле холбаштыр Анна Чес-някова культуру арыг-шевер чурттарынын болгаш чамгы хал-дамырны аарыларга үдүр кан-

Бай-Тайга районо бо чымын Тээли суурда даараныга мастерская-зын ажалган. Суурун чуртталгалары болгаш чок кымын колхоз-чулар ам даштыкы плато костюмдерин болгаш өскө-дө хөптөрүн даарып ап болур аргалыг. Мастерскаяны ажалчыларын ам интер-натта өрөнп турарларга ишти хөптөрүн чагыларын күүсөдүп турар. Мастерскаяны дуржулагалы мастери Байр Чамбал-оол мастер-скаяны ишти дерилерин таарыштырып, дөрт өрөнчилерин өрө-дөп алган. Мында ам Байр Чамбалды өрөнп алган; беш мастерер ажалдып турар.

Чурукта: мастерскаяны улуг мастери Байр Чамбал-оолдун өрөнпчи Байр Чыгастайга сүмө берип турары.

Хорайн ч агай ж ажалызын

Хорайнын нотаанчылар херекке область судунун коллектив илеп-кейди кырып турар. Май 9—10 хүнеринде коллектив келтир-гени Кызыл хорайны № 1, 2 участкаларынын улуг судтарынын бажынарынын чаныга дыка хөй дөс деректерин, талдарын болгаш чадан үнүштерин тарып олурутка-нар.

Область судунун чуртталга ба-жалдырыкчы, «К-2,1» деп ситен кө-зөр 3 машиналар, «ПТС—2,0» деп ийи трактор тергелери, «ОСМ-3» деп тараа артылар машина, «У-5» деп ийи хөлдөдүрчү, «АСХ-6» деп 3 электр кыргыла агрегалы, металл эген дүрбүр станок, «Плюер» деп кран болгаш оон-да өскө чүгүлөр немешкен.

С. ШАЛЧИМ.

Чаа техниктиг хандырылга

Чадвананың машина-трактор станциям бо чымын баштайгы дөрт айларынын илтинде ала-чуру бүдүргөзүлгөн хөй-сангы ажалы-бүрү техниказын алган.

МТС-те ам «ДТ-54» 6, «ДТ-24» 4, «Беларусь» 3 тракторлар, «СУ-24» марканы 2 тараа комбайнлар, 15 трактор жомутулары, «ПК-3-35» ажалы 2 андамнар, «БДТ» деп адр дисканы илир, «ЗИГ-ЗАГ» деп 63 илирлер, «СВГ-6» деп кукуруза олуруткуту, тарыгаларын басты-рып дескилдеринге хергелээр 5 ком-плект палоктар, «ОНК» деп доозун-

С. ИКОННИКОВ.

Черде калган техника

Бымы-Маалалык МТС өрткөн кү-нүң дүктү ажал алып үеде элээл хөй техниказын, оң иштинде дү-жүттү аңгылап ажалына хергел-ээр бир жалган Барымы-Темчи районун «Большевик» колхозче чөрткөн.

С. ЛАСЮРИН.

Чонун кады дээш ак-сеткилдиг бараалгаар

Чагаалар доңчулалы

Чонун кадын камгалары—эмнеге ажалдаачыларынын хүндү-дүг болгаш харысалгалыг хүдөөлгөн. Олардан кымыр-ла ол чагай сорулгаларын ак-сеткилдиг күүсөдүп, чонун кадын дөш мө-гач-шылга чокка бараалган турар болур, оларның дугайында чагай адал чөртүп турар. Бим багай ажалдып турар болур, чон олар-нын ажалында чөмөстөрүн илти-биле шүтүмчүдөр. Мынчанга эм-неге ажалдаачыларынын талазы-биле чагаалар редакцияга база-ла эвөөш авес көп турар. Маана олар-нын чамгыларын доңдул көрө-дө-дөр.

Бай-Тайга районун «Тилел» колхозтан Р. Салчаным бажыны: —Анна Чеснякова Тывага сес чыл мурунда келген. Ол ам бистин колхозта эмнеге салбырның эргелекчиси. Аны ам тывалар чү-гаалап орла тывалар-биле дөмөй-лө. Оң ол чорду чон аразында ажал-лаарына көңүл таарымчалыг. Эм-неге салбырына келген ажалы кижилерин ол кичөөнтейлг шим-чиң, оларны эзелке чымчыл-биле хүлээп ал турар. Кантыр-бир киж ажалы бөргө, оң бажынында до-роан чөдө берген турар. Болхотун иракта турар малчыларында ол база бө-дө чөдө бөр. Чокта чаа суурдан чөдөр ажал километр ирак тайгага турган кадарчы Шөк-бүдүлү кадай ажалы бөргө, бир хонур чораш келген.

Оң-биле холбаштыр Анна Чес-някова культуру арыг-шевер чурттарынын болгаш чамгы хал-дамырны аарыларга үдүр кан-чаар демиселдерин дугайында лекция, бөсөдө-дөрүн чөртүп турар. Ол-ла районун Сталин аттыг колхозта киж эмнегелерин сал-бырында санитары Монгуш Дымс-паян болуңуң бөдүн күш-ажалы-биле чонун хүндүкелди чедип ап турарынын дугайын эш Х. Кара-оол бижип турар. Шызын эмнеге салбырында эвөө бөдөн илерин болгаш оларны урулгарын ажал-рында ол дыка мөргөжөн.

Иракта өрткөн «Кызыл туз» колхозтан эш Д. Сементик бижип турары болза, бисте эмнеге сал-бырының эргелекчиси эш Тумало-ва иракта турар малчыларга кү-нөчиг аалчы болуп, чагалгаларга кандым-да үеде чөдө бөр болгаш колхозчуларга эмнеге дуузын көр-гүзөрдөн аңгыда, эмнегелерин болгаш арыг-шевер, культуруг чуртталгалың талазы-биле ай-тырыларын теманыга бөсөдө-дөрүн кылды берип турар.

Вера Васильеваны колхозчулар «Бистин эмчиси» деп хүндүлөп адалар. Чүгө дөргө ол канды-гыр аарыг азы берге таварыла болганда чайны илти-дөш, кыштын соогу-да, чаш-чайы-ла дөш, дү-не-да, хүндү-да болза, чалагалга халтар. Оңу колхозчуларынын ба-жынарында, фермаларга, хөвү тураларында үргүчү көрүп турар. Бо огурулары Бин-Хем рай-онун «Тилелге» колхозтан эш М. Толгар-оол бижип турар. «Түш бооп кижиге кадым-да

Көдө Советтерниң социалист чарыжына удуртулганы күштелдер

Чөөн-Хемчик районун көдө Со-веттери боттарынын аразында кал-барган социалист чарыжынын хүдөөлгелерин багай эвөс күүсөдүп келгенин эрткен бирги кварталын түнели көргүсөдү.

Районун 8 көдө Советтер бүрү-зү сессияларын 15 уда чымылды-ган, колхоз бүдүргөзүн улам ынай хөгжүдөр, чонун чагай байдалы, культуруг дөшкелни бе-лидеринге холбашан 30 хире ай-тырыларын оларга түс-түс чу-гаалашкан. Советтерниң күүсө-дөрүнүн хурадаларын илти-дөш-биле 43 уда чымылдыган, оларга ажал-аңгы, культура тургузуушунун 70 ажал айтырыларын чугаалаш-кан болгаш тодаргай шимтирлерин үндүргүзөдү.

Партияны болгаш чазактың чу-гула доктаал шимтирлерин таным-тырары-биле ажалчы чонун ху-радаларын 27 кезек чөдө чымыл-дыр, ол хурадаларга 35 айтырыл-арын чугаалаштырган. Көдө Советтер ажалчы чоннарын кырген 209 негелде, билдиримдериниң 178-ин чөгүр өйүндө харылап бер-ген.

Бирги кварталды тургузууда кө-дө Советтерниң 109 депутаттары боттарының ажал-чорудалганын дугайында сонгучуларына отчет-тер кылганнар. Бо ажалды Ча-даан болгаш Хөндөргөй көдө Со-веттер (даргалары эштер Чигир-оол, Албаан-Шымыр) эки организаастап турарлар. Мынд болза-да Хай-мыркан, Хорум-Даг, Байн-Тала көдө Советтерниң чамды депутаттары сонгучулары-биле харылаашан ам-да эки бижылгайлар турарын ай-тыр херек.

Чонун ортузунга кижиндиле-диг ажалды камгаларына көдө Советтер улуг рөдү ойлап турар. Бирги кварталда ийи-бүрү тема-ларды 60 хире лекцияларын ном-чурун, 300 ажал бөсөдө-дөрүн болгаш жомчулаларын чөртүрүн Со-веттер организаастаан. Көдө клуб-тарны коллективтеринде белек-көдө 60 ажал ийи, концерттерин ажалчы чоннар сонурулап көр-гө-нөр. Бу талазы-биле Чыргакы, Хо-рум-Даг болгаш Чадаан көдө Со-веттерниң эки ажалдаанын дем-дө-лөр херек.

Малдын чаш төдүн камгалап алып, сүт саалдааны көдөдөр талазы-биле эки түнели Ийяа көдө Со-веттер улуг рөдү ойлап турар. Бирги кварталды түнелинде чаш-чаш чөдө Советтерниң даргалары Албаан-Шымыр, Дамдын-оол олар боттары-ның чурттан ажалдарынын сан түнелерин чөдө үндүрбөй тур-гулаан. Ол ийишк райкузунун чанында тургустунган социалист чарытын комиссия көдө Со-веттерниң социалист чарыжына удуртулганы чөдө битандырбай-ылгенин айтыр херек.

Көдө Советтерниң аразында кал-барган социалист чарыга удур-тулганы күштелдирп турган, 2-я кварталын түнелинде чаш-чаш чөдө ийишкелерил болуруче ажалчы чоннарын улам-на сырый өнө-лө-дөри чугула.

С. СЕРИН-ООЛ.

ПАРЛАТТЫНМААН ЧАГАЛААРНЫН ИЗИ-БИЛЕ

«Тыва тудуг» трестиниң Аптека эр-гелелиниң тудуула ажалдып турар № 1 тудуг участогунун бир брига-дын эш Комбуй-оолдун багай адурутуп, ажалчыларын күжүн шын авес организаастап, оларның сүмелерин тооп көрбөй, оң ажал-да эмир кезип турарынын дугай-мында чагаа редакцияга келген.

Редакцияны чөртүткан материал-дың «Тудуг трестинде» партия ор-ганизаациянын секретары эш Емельяничевтин харылааны болза, эш Комбуй-оолдун чөмөстөрүн партияга чугаалашкан, Комбуй-оолду сагындарган. Бригаданың ажалы сөөлү үеде өкжөөн.

Эргелекчи эш Шабурова аары кижилерге эзелке авес, оларны үр үеде маналыр, эмнегелер чөгүр өйүндө ажалтас. Ол ийишк өрткөн кыштын дургузунда колхозтун ма-лчыларына чаныга-да ажал чөдө-дөрүн. Бажан колхоз дарганы эш Демнев «Бистин малчыларымыска чедип көрүр» деп, оңу чаларга «аңг мунуң балбас киж мен» дөр. Мынчанга аалты шавактал бөргө, соок тур дөш база ийишк. Чыла-гага барды, аңа чүгө машина херек аллар.

Бо үстүнде чагаала ийишк чет-пес чоруктарын Чөөн-Хемчик рай-онун «Коммунист» колхозта киж эмнегелерин эргелекчи эш Л. Туругына болурун турар дөдөр оң районун Ар-Бажы чөдө чыл шкөөлөрүн башканы эш С. Серин-оол редакцияга мөдөөш турар.

Эмнеге ажалдаачыларынын

Алжирде байдал

ПАРИЖ. (СЭТА). Алжирдин дипломаттар багуар алдыра, француз колониаторлар чакырык ширин азылдакчыларынчик детимчеи-биде май 13-те шерин-фашистиг аргидеи Алжирге кылган. Олар болза «хей-нигинна камгалаарынчик хамаалы болган шерин кошатеди» динжир чүвени ында тургускан, генерал Массю ында кирип турар болган чакытык албан черлерин, а ол ышкаш Алжирнин радиостанциязы алар эжелеп алган.

Бүрүн эргелерин май 14-түн дүнешиде Франциянын Национал хуралы болза Пфлимен баштаан чак француз чакыты тургускан и шерин-фашистиг бөлүк боттарынчик дөмөсинге чыдак кылдыр ажыдаан. Франциянын амгы байдалын чөптү үнелеп көөр чорукту ууртууга болдуруга, Пфлимен алжир айтырыгы дайын аргазы-биле шиптирип болбас деп түнү-али кылган. Мыччангаш алжир туралышканын биле чугаалжыныкынын болдунар аргалынын дугайын болууну чакыт программанынга ол айткан. Француз чакыт алжир улустун демселен бээр деп оралашканын соон дарый, ол чугаалжыныкынын чүгө «куш дөп» чорудар апар деп ол тайлырлаан турбузе. Франциянын болууда болган Алжирде реалык колонизаторжу бөлүктери Пфлименни ол планнын көөр көөн чок уткаан.

Алжирде тургустунган, «хей-нигинна камгалаарынчик болгон» дин «Алжирини Франциянын чарыбас кезе» кылдыр камгалап

артыгы дег политиктиг партиаларнын амгы өзү-чүрүм-биле хол-башлаан хей-нигинки камгалаарынчик чакан тургуарынчик» генерал де Голлюду кыйгырган. Ол негеледе кирген телеграммаларын республиканын президентиниче, Национал хуралдын болган республиканын чөвүзеленин дарагаларынчике, а ол ышкаш парламент бөлүктөрүнн, политиктиг партиаларнын дарагаларынчике база чоруткан.

Республиканын президентизи Рене Коти Алжирде француз офицерлерге болган солдаттарга май 14-те чагаа чоруткан. Боттарынчик шерин хуээлгеин сагымынчик болган француз республиканын чаканга шыкты чорукту калгалаарынчик оларын ол кыйгырган.

Парижде болган Франциянын өске-даа хоорайларында айыл чок чоруктун оза кемчелерин чоруткан. Министерстволарын болган чакытык албан черлеринчик бажыканынын камгалаанын күштедирген. Реалык бөлүктөшканын мерге уур полиция кечелерин май 14-түн дүнешиде чорутка, оларын хей-хей келгунерин байысаар дөш тууду алган, хей санын кижилерин тууду чорутка.

Франциянын демократтыг организациялары болган партиаларын сый каттыжышынык болган фашизмге уур демселече улусту кыйгырып турар. Антифашистиг массалык митингин Коммунистиг партия Парижде өрттирген.

Франциянын Национал хуралында

ПАРИЖ. (СЭТА). Национал хуралдын май 14-түн бүтү дүнешиде үргүчүлөн хуралы Франциянын министрлер чөвүзеленин чакытыгы Пьер Пфлименни бүрүн

эргелерин бадмаар дугайында айлаашкын үеинде дагалалаан. Мыччангаш, Национал хурал Пфлименни чакыт программанын чүдүдүтүп көргөн болган чакытык составын бадмаан.

бадмаан, 137 депутаттар бадмаашкын үеинде дагалалаан. Мыччангаш, Национал хурал Пфлименни чакыт программанын чүдүдүтүп көргөн болган чакытык составын бадмаан.

Боодалга маргылдаазы

Эрткен дымштыр хүнде ДОСААФ хоорай комитетини организастааны-биле аныктарынчик ийги хоорай фестивалында алдаржыткан боодалга маргылдаазы болуп эрткен. Маргылдаа ортукам школаларын, өөредиге черлерин, бүүдүргелерин болган алган организация черлерини үш бөлүнгө болуп эрткелөө.

456 санын аткаш бирги черин, көдө ажыл-агый техникумууну камнады 385 санын аткаш ийги черге киргенер.

ДОСААФчыларынчик бүүдүргө болган алган организация черлерини камнадындан дөре түнү-али «Динамон» № 1 командалык чөбан организация черлерини үш бөлүнгө болуп эрткелөө.

Хоорайга бирги чер дөш эр улустун, хөрозөөнерини адыжык 15 командалары киришкен. Маргылдаа биче калибрыг винтовка-биле хал чокка 50 метрге 3+10 о-биле аларына эртен.

Маргылдаага тус-тус адыжылардан эр улустун В. Сафонов 93 санын, В. С. Бабуркин, В. Гризев олар 91—91 санын аткаш өкө адыжылар болганар. Хөрозөөнерден А. Фунтукоев, О. Котенко олар дең 91—91 санын, П. Фил-ва 87-ин аткаш чөдешинини болганар.

Ортукам школаларын адыжыларын № 7 школа 350 сачыл аткаш бирги черин, № 10 школанын камнады 336 санын аткаш, ийги черин, № 1 школа 307 санын аткаш үшү черин алганар. Өөрелдиге черлерини командаларынчик пединституттуу командалы

Чакык олбас килдешини, олбастын хөрозөөкчелер ийителени, семтеге аводууну. № 2 АТФ-нын ДОСААФ организасталган маргылдаага киришканын четтес.

О. СИРИН-ОЛ.

Чеди бөрзектерни өлүргөн

Таны районда Держинский атыг колхозтун кежигуну Оян Сарат-оол бөрү өлүргөн мергежилдиг ачы болган. Ол чыл санында хей бөрүлерин, оң бөрзектерин өлүрүп келген.

Колхозчу ачы чокка чаа бөрү оолдоп алган черин билип алган. Бөрүнүң үлгүрүн дилеп тилкеш, оон чеди бөрзектерин өлүргөн.

С. ЮН.

СУД ЗАЛЫНДАН

Хулиганын шийткени чүлдүг

Улут-Хем районун «Чодураа» колхозунун кежигуну Кыргыс Хандиевич Дюпак-Бара дөрия бо чылын январьда таматы Бендени бажык-биле бажылаан болган дыка хей кижилерин амы-тыннига кыжанып, ылангы хөрозөө чөвну болган урууларын хей улаа дорам-чыл турганы истелген өлөрөн.

Хей-нигинна чүрүмунга уур черин хулиганын хөрозө районун улус сүдү көргөш, оңу 5 чылда

Д. ДУЖУТ.

Редакторнун ораалчызы Д. Б. БАЙЫР-ОЛ.

Франциянын Коммунистг партиязынын ТК-зынын Политбюрозунун кыйгыры

ПАРИЖ. (СЭТА). Франциянын Коммунистг партиязынын ТК-амы Политбюроу Алжирде болушкуну-биле холбаштыр кыйгырыг чарлаан, ында чугаалап турары болза: Алжирге фашистиг аргиде болган, генерал Массю болган келергей бо-лонистлер албанын бажынарны эжелеп алган болган Париже оларын шипишканын өзугаар чакыт тургузарын негешипал, республиканын президентиниче негеле бижы чорутки.

«Парижтин бөдүндө хоралакчы дөрбөчелер республикага уур Алжирде организастаттыган сүдөзге каттыжарын оралашкын деп «кыйгырыда чугаалап турар. Фашистер кудумчуларга хостуг аажылап чөрүп турганар. Ындыг чүве болурунун каш шактар мурнуу чарымында «Юманите» солунуу база дагы хураалган, чүгө дөрге, Алжирде болушкунунар дугайында шыны ол чугаалаан. Тускай эрге-чакыргаларын талашындан хоралакчы идегеттерини ажалга турары камгалаалжы болган демократтыг хосталгаларже каталтап турар кыжанышынын фашистиг абымынын шыгыны шынар-бүдүгү Франциянын Коммунистг партиязынын ТК-амы Политбюроу о-чалап дөштө» Хоралакчы идегеттерин чименишканын мырнай өгө бажыга-ла боой ту-дар талаш, оларга саат чөк мас-салыг өйтүр шынышынын бө-

рине ажалчы чоннарын ол кыйгырган. Бүүдүргө бүүдүргө саат чок чыгырынчик болган республиканы камгалаар деп боттарынчик күзөл-чүтүдүн өң-не яныз-бүрү хейирлерге (төзалер чорудуп, ажал соксадыл, кудумчуларга чыскаалар кымыл) илердиниче ажалчы чоннарын ол кыйгырган.

Социалистг партия-биле болган бүтү-ле республиканы партиалар-биле база каттыжышынын биле өргөжөк чүгүла харылзанын тургу-зуп, ажалчынын болган анти-фашистиг күштерини дем каттыж-тырган хөдөлешканын органи-застаар деп айтышынын парти-анын бүтү-ле федерацияларынга, сек-цияларынга болган үрүлерине По-литбюро берген.

Түнделинде Политбюро даразындагы алуунуларын көдүрүп үндү-ргөн:

«Массюну болган оң баштааны үймөчелерин саат чок дүжүр болган хообулдуу дашваар деп чарлаар дөш! Фашистиг бөлүктөр-ни тардыр дөш! Демократтыг чакы-гыс эпти болган республика орган-нарын камгалаарынчик чагаа дөш! Франциянын бүтү-ле заводтарынга, хоорайларынга болган көдө суурлар-ынга каттыжар!» Республиканы болган хосталганы камгалаар дөш бүтү-ле каттыжкан күштер-биле деминг хөдөлөдөр! Фашизмге эртер орук бөрсө!»

Ливанда болушкуннар

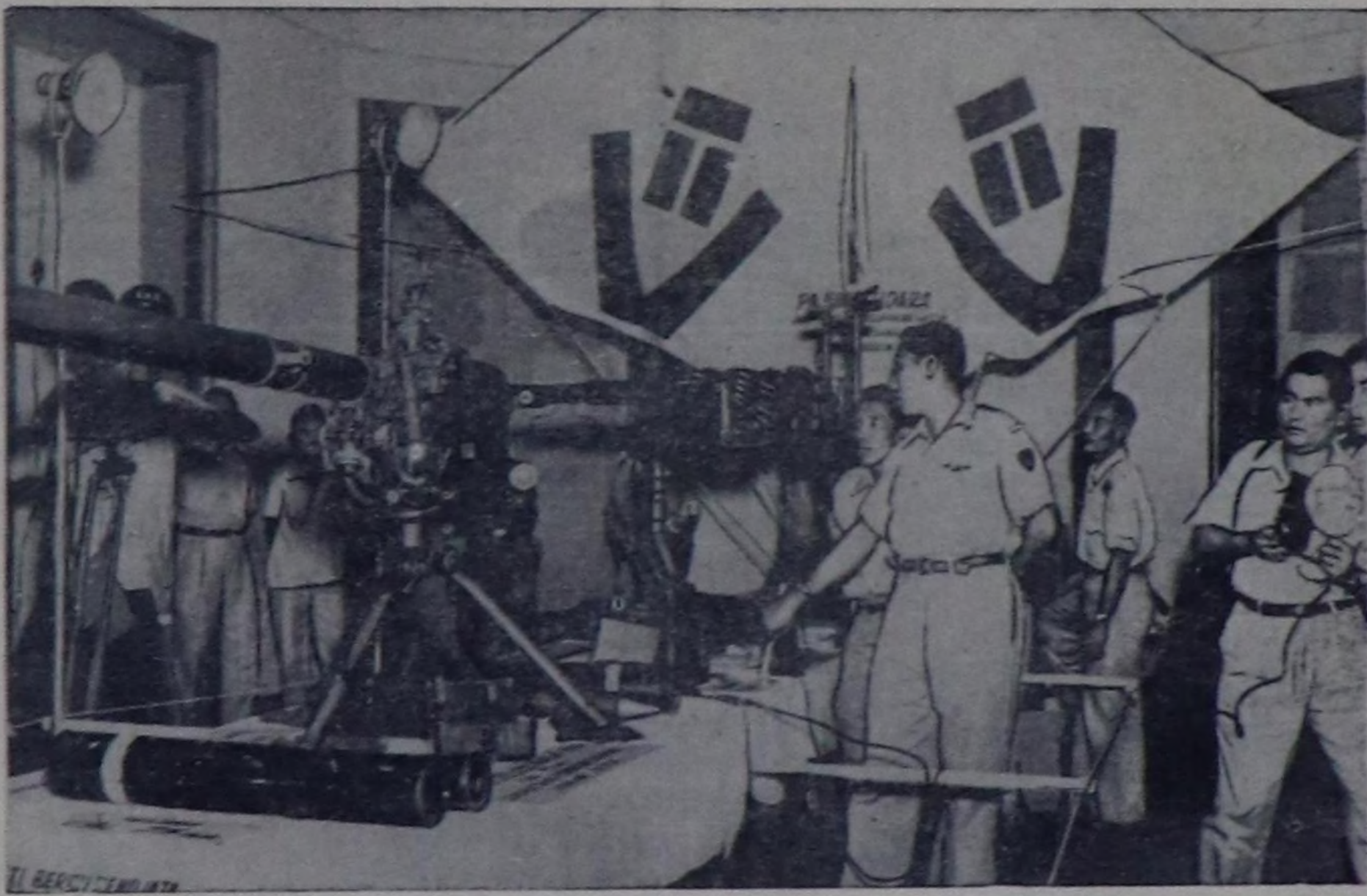
БЕЙРУТ. (СЭТА). Ливанын хей-нигинниг бөскү ажалылаачымы, «Телеграф» дээр депшидегил солун-нун кол редактору болган экин Паси-и Метиния хораттан өзү-биле өлүргөнине удурлаанышынын дөшө кылдыр ажалчы чоннарын өгелөөни ажал соксадышынын болган чыскаалар Ливанда бөш хүнерде үргүчүлөн турар. Чүртүн эң уузг хоорайларында—Бейрутта, Триполиде болган Сайта—ажыл соксадышынын бүтү-ниши шынарлыг болуп турар. Чакык черлерге чыскаалганынын болган полициянын арамынга сегиржип алышынын болган, оң түнел-линде, парлага медзелери өзугаар алырга, 50 кизи өлүргөн болган 400 чыгам кизи балыглаттырган. Бейруттун кудумчуларынга чыскаалганын баррикадаларын кылган-ар. АКШ-тын Бейрутта элчин черини бажынынын мурнунга органи-застаан чыскаалды киржишканын америк элчин черинин болуп турар машиналарын даштар-биле да-жал турган деп дынаткан. Парла-га диннадыгыларын өзугаар алырга, чүртта хөдөшканын Мурнуу Ливандан Дагыг Ливанын болган Бекаанын районнарынчик неперей берген.

Бейрутта америк библиотекаын бажынын өрттедикинин сонда

чыскаалганын АКШ-тын информация албанынын («ЮСИС-тип») Три-поли хоорайда америк библиотеканын бажынын болган өрттедики. Ирактын соңу районнарынчик кас-кан нефтини Чер ортуу далайын эриктериңе чыгап чорудуп турган «Ирак Петролеум компани» дээр нефть компаниязынын болуп турган нефть дамчылгазын Триполи портунга чакыдырышкан.

Ливанын амгы политикамында дөш чок ливан оппозициянын уур-тукчулары «чүртка иштиги поли-тиканын боттуг өскөришканын» чорударын болган бажынын амгы парламенти тардырын, парламентиин чак солгалаларын чорударын болган республиканын президентин чактып солгуурун непер турар деп солуннар дынат-кан.

Парлаанын медзелери өзугаар алырга, ливан эрге-чакыргалар чүртка «корум-чүрүмуну катал тургузарын» оралашкын, чыскаалганын киржишканын уур де-миселге шерилерин болган поли-циянын отрядтарын, а ол ышкаш «национал-социал партия» деп ад-тынып турар реалык органи-зациянын талаакчыларын чө-сектиг күштерин ажаллап турар. Барыны талаакчы күрүмелерин Бей-рутта элчин черлерин полициянын

Индонезия. Пакаябару районунга (Топ Суматра) үймөчелерже самолет-биле октаан болган чакык шерилерини эжелеп алганы боо-чөсекти чокка чаа Джакарта дегелгезинде организастаан.

Чурукта: америк бүүдүргүленин кылганы үгер-боову болган аар пулеметту көркүчүлөрүн көрүп турары.

Индонезиянын информация министрствозунун фотозу.

Областын экраннарында чаа кинолар

Совет болган даштык кино урай-чүдүгүн хей-хей чөгалдары-биле бистин областын ажалчы чоннары танылып турарлар.

Кинофильмер проблеманын областын контролунда май айга көргү-дөр дыка хей фильмер келгилээ. Оларын аралында «Чыртыкыла, мөң сымдык» деп ынуг кино база бар. Киевтин А. П. Довженко аттыг киностудиязын Е. Унорин-енковун сценарийи-биле тургусканы, бо фильмде совет Довжостыг бөгүнү байданын дугайында, комсомолдун күтөкчизи-биле бөже чөдип келген аныктарын мадыр-лыг ажал-хөрозөөн дугайында, оларын салгы-чанынын, ынакшынын болган найырамын дугайын чугаалап турар.

Кызылдын экраннарында «Ас-кежиян үнелер» деп чаа уран-чечен фильм чөдешканын үнү турар. Ол фильм «Белорусь-фильм» киностудиязы бүүдүрүп үндүргөн. Оң уткаан кысказы-биле көрө-лишер.

...Шерп албанындан алаажын чанып келген Виктор Лукин-юкта аас-кежин бөлен-биле тытып келген. Оңу колхозчу өг-бүлө өрүшкү-биле хүдөп алган. Мораль талаак-биле бүүдүрүп Шавыловичин Виктор диним-биле «ойгалан илер-реткен болган оң орунга брига-дир кылдыр тоңулаткан.

Ычазал-да анык бригадир

анаа көргүскөн уузг бүүрелди чө-дир үнелеп шыдаван. Мурнуу бригадир-биле харылзашкан, мөсө документалер кылдыр, колхозчулар мегелээрини оруунче ол кирген.

Викторнун кайдыр Лариса ажал-ныг бужар-баб хөрозөөн дугайында комсомол хураалыга чуга-лап берген. Анаа хордааш Виктор кайдырын болган адамынчик сет-килин хомудалып, дорамчылаш, бөдү бажынын чөрүп өлөр.

Өг-бүзөндүн чарылаш чакса-кан эртирген хүнери Викторун билидирип келер, ол болууну бүү-рууун минип өгөлөр. ычазал-да анаа дөш эр чанары берге болган. Партия райкомунун секретарынын оң-биле сагыш-сеткилин ханындан кылганы чугаала-жышынын сонда бажынын чанары чугула-дыр деп чүвени ол ханызы-биле болган. Мыччангаш Виктор бажынынчө эрп чанып кел-дер.

1900 чыларын бөлүшкуннарын Россияга революстуг шим-чөшканын көдүрүшкүнүнүн үе-зинин, сыйып каттыжкан рево-люстуч ажалчы партианы тургу-зуп дөш ленинчи «Искра» солун-ун демисекип турган үезини дугайын областын экраннарында үнү өгөлөөн «Эрткен үеинд өтөгүндүн» деп уран-чечен фильм чуга-лап турар.

Одесса кино студиязында бүү-дүрүп үндүргөн бо фильмде «Искра-

фильмдин сценарийин, шүүк-терини болган ырларынын автору хайге билидирип совет шүүкүчү Сергей Михалков болур.

Бис кино көрүчүлөрүнүн ынак артистери Н. Крючкову, М. Бернштейн, Ю. Саранцети болган өскө-лөрү-да Горький аттыг Москва кино студиязында болган Барал-динов киностудиязын (Чехослова-кия) бүүдүрүп үндүргөн өңүг төд-жүргү «Залентиг воскресенье» деп кинодан көөр бас.

Кино көрүчүлөрүнүн мурнууга бүүрүгү болган кезеде аныктык хоорай Прага көстүп келер. Ында, оң бир кымында Пелачек деп бичи оон чүрттап турар.

Ол хүн бөдүгүн кинолук өң-нүктери-биле калы аныктарын болган студенттерин VI Бүгү-дөдөгей фестивалынче уужу чоруп турар төзалерин дээр ужураут турган.

Москваже уужу үнүкөн «ТУ-104» деп самолетка Пеличек таварыга бооп артып калган. Пеличек уузг болган кончуг солун болушкунуну — Москвага анык-тарын болган студенттерини Бүгү-дөдөгей фестивалынчик ажал-тынганын көрүкчүзү болган киржишканы болу берген.

Ол-ла хүн кезеде чехословак оол-ду «ТУ-104» Прагага чөдирип келди. М. Шолоховтун «Кижини салгы-чөлу» деп расказын өзү-гаар бүүдүрүп кылган «Чечен чуга-алжы армынар» болган ол-ла суралгы совет чөгалчынын рас-

казындан үндөшөп кылган «Бад-дарчы» деп кыска хөрозөөдиг уран-чечен фильм уратпас келер.

Ол ышкаш А. П. Чеховтун рас-казындан үндөшөп «Сапоттар» болган К. Паустовскийдин расказындан үндөшөп кылган «Теле-грамма» деп фильмнери экранна-га көрүп болур.

Даштык уран-чечен фильмнер-де чокуу уде «ДЕФА» киностудия-зынын бүүдүргөн «ГДН»-Лисис, Ярослав Гашектин романынга үн-дөшөп чехословак киностудиязы-нын бүүдүргөн «Оран-шоваз сол-дат Швейк», «Шиптиргин өсө адыжы» деп фильмнер болган «Чү-ректин болганын өзугаар» деп Ко-рей Улус-Демократтыг Республи-канын фильм, япон тоожургу кино «Бир хөрозөөн амыдыралы» деп уран чечен фильмнер удатпас областын экраннарына үнү өгө-лөр.

Документалиг фильмнерден «Обжум Дон» деп фильмни тургу-стунганын дугайында «Фильмниң төртүтүнген» очерк, «Ал-чүртүм ыраап тур мен» деп—Улуг Ок-тябрьнын дөртөн чыгынга алар бүүдүргөн Лужникте байырдалыг көртүгү дугайында фильм, соци-ализм тургузушкуну дөш совет улустун чыл бижилгезинде алдар-лыг армынарын килр бижөөн Ук-раинанын комсомолчуларынчик ма-дырлыг ажал-хөрозөөн дугайында фильмде «Аныктарын чүректери» деп фильмнер солун болур.

М. МАМОНОВ.

ОБЛАСТЫН КИНОЭКРАННАРЫНГА

«РИТА» деп киноу көрүдөр.